

Барчі Б.В.
к. психол. н., ст. викладач кафедри психології,
Мукачівський державний університет
Боднар Г.І.
викладач гри на народних інструментах,
Гуманітарно-педагогічний коледж
Мукачівського державного університету

ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ПЕРЕЖИВАННЯ ВИКОНАВЦЯ- МУЗИКАНТА

У статті розглянуто теоретичні підходи до розуміння поняття емоційного стану переживання виконавця-музиканта. Розкрито сутність сценічних переживань. Проаналізовано підходи щодо подолання сценічного бар'єру.

Ключові слова: музикант, особистість, тривожність, емоційність, чуттєвість, психічне здоров'я.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства вивчення впливу особистісних характеристик вибору професійної діяльності актуальне як у теоретичному, так і практичному аспекті. Дедалі очевиднішим є те, що професія впливає на особистісні диспозиційні риси. Науковцями доведено, що професійна природність формується в ході самої трудової діяльності. На найбільш високому рівні розвитку професійного досвіду можна помітити, наскільки тісно реалізація творчого потенціалу об'єднана з психологічним здоров'ям особистості музиканта.

Переживання розглядається в літературі як перенесення будь-чого в живий стан, тобто, переведення події, відчуття, предмета, що оточують людину, у стан живого сприйняття, живого відношення. Процес переживання, за С. Д. Максименком, це репрезентація свідомістю самому собі того, що відбувається у довколишньому світі, біологічному тілі, або «всередині» самої особистості. Таким чином, термін «переживання» фактично є релевантним терміну «свідомість» [4, с. 160].

Аналіз останніх досліджень Е. Кемпа, Д. Коффмана, Н.В. Рождественської, О.А. Блінової, Б. А. Бараша, Д. К. Кірнарської, Г. Н. Ципіна, А.Л. Готсдінера, Л.Л. Бочкарьова, А.Б. Гольденвейзера, Е.Г. Гуренко, В.І. Петрушина присвячені проблемі специфічності особистості музиканта [2]. У

працях Г.Г. Нейгауза, С.І. Савшинського, Ю.А. Цагареллі тощо розглянуто окремі види музичної діяльності (роботи).

Специфіка музично-артистичної діяльності пов'язана з багатьма факторами, єдність яких розкриває зміст інтерпретації музики. Однією з найсуттєвіших рис актуалізації ролі виконавця в світі музичного мистецтва на думку Барчі Б.В. було виокремлення суб'єкта виконавської творчості [1]. Підготовка професійних музикантів у різних навчальних закладах віддавна відбувається завдяки спрямуванню усіх зусиль не лише на формування технічної майстерності.

Беручи до уваги зазначені дослідження щодо проблеми хвилювання на сцені під час становлення фахівця у галузі музики, метою нашої статті є теоретично дослідити психологічні підходи щодо емоційного стану переживання виконавця-музиканта.

Результати дослідження. Що стосується сценічних переживань, то саме відношення до навколишнього світу, зокрема до публічного виступу як до ситуації різного ступеню критичності, є одним із чинників або виникнення сценічних бар'єрів у виконавців, або їх уникнення. Перед тим, як визначити поняття сценічний бар'єр, коротко зупинимося на характеристиці тих емоційних станів, що переживають представники творчих виконавських професій (музиканти, співаки, актори) до і під час публічних, сценічних виступів.

Успішність виступу на сцені виконавця є наслідком поєднання багатьох чинників, серед котрих необхідно відзначити сценічне хвилювання. Цей аспект залежить від рівня передконцертної психологічної підготовки й вміння контролювати свій стан під час виступу. Емоції виконавця повинні коритися його волі, і не втрачати контроль над собою, над своїми діями. Про це писали такі майстри сцени як Ф.І. Шаляпін, К.С. Станіславський та інші [1,5].

Станіславський К.С. розглядав процес внутрішнього перевтілення як процес переживання ролі. Будь-яка сценічна роль вимагає психологічного, художнього і драматургічного розкриття сценічного образу. Успішність цього розкриття багато в чому залежить від індивідуального сприйняття і розуміння актором (співачом) характеру його героя. К.С. Станіславський розумів переживання як процес акторської творчості, його спрямованість і характер, які визначаються всім ладом художньої особистості виконавця, заданими обставинами ролі і п'єси, певною дією і надзавданням. «Переживання», на думку К. С. Станіславського, є не початком, а підсумком процесу перевтілення, його вищою точкою і виправданням. «Переживати», означає залишатися живим, куди б не кинула актора мізансцена, йти від свіжого відчуття, а не від

штампу, залишатися творцем, а не тільки виконавцем чужої волі, прикритим режисером, художником.

До другої групи характеристик сценічного хвилювання можна віднести переживання зовсім іншого роду – особистісне хвилювання, пов'язане з виходом або (і) перебуванням самого актора (музиканта, співака) на сцені. Саме таке хвилювання є безпосередньою мішенню нашого аналізу, і саме таке хвилювання може носити як конструктивний (задоволення, творче щастя, натхнення), так і деструктивний характер (накопичення негативних емоцій може досягнути апогею, наслідком чого стає руйнування діяльності, виникнення сценічних бар'єрів аж до повного зриву виступу) [5].

Різницю в поведінці музикантів, які по-різному сприймають сценічну ситуацію, і по-різному поведуться на сцені, відзначав ще Г. М. Коган. Автор вважав, що одні виконавці, щоб розкритися по-справжньому, певною мірою потребують доброзичливості, чуйності, схвалення слухачів. Без цього вони «зсихаються», в'януть, як квіти без поливання: грають скуто, сухо, іноді так погано, що можуть здатися мало не бездарними [3, с. 54]. Такими були Фредерік Шопен, Олександр Миколайович Скрябін, Володимир Володимирович Софроніцький.

Іншим така теплична атмосфера зовсім не потрібна: недовіра, недружелюбність, навіть ворожість аудиторії їх не лише не плутають, але швидше електризують, підстьобують, надихають. У подібних обставинах вони навіть особливо розквітають, кидаються в бій, – і перемагають. Такими були Ференц Ліст, Федір Іванович Шаляпін. Можна стверджувати, що сценічні хвилювання, у тому числі і сценічний бар'єр, – це необхідний елемент психологічного механізму творчості, що може впливати на сценічну діяльність виконавця конструктивно (активізація внутрішніх ресурсів особистості) або деструктивно (ускладнення, блокування діяльності аж до відмови від неї).

Економова Е.К. описала три типи естрадних хвилювань виконавців у передконцертних і безпосередньо концертних обставинах: хвилювання-підйом – оптимальний, найбільш бажаний передконцертний стан: нетерпіння, бажання скоріше вийти на сцену, упевненість у здійсненні задуманого й у позитивному результаті виступу. Хвилювання-паніка – стан сильного збудження, підвищеної тривожності, страху, відсутність зосередженості. Такий тип хвилювання породжує нерегульовані, неконтрольовані психічні процеси, що призводять до несподіваних випадків на сцені й руйнування художньої концепції твору, задуманої і реалізованої виконавцем у процесі роботи над музичним твором. Хвилювання-апатія – стан пригніченості, безглуздості того, що відбувається, бажання скоріше закінчити виконання – також призводить до негативного

результату, що виражається в зниженні психічного тону виконання і, як наслідок, проявляється в невиразній інтерпретації [2, с. 177].

Сценічне естрадне хвилювання – одне з форм психічного стану особистості перед і під час концертного виступу. Дефіцит наукових даних про природі й сутності сценічного хвилювання як однієї з форм психічного стану особистості прирікає виконавців на емпіричні пошуки ефективних прийомів психологічної підготовки до концертного виступу. Найчастіше психічний стан музиканта істотно впливає на його виконання. Тому музикант-виконавець повинен мати стійку психіку, володіти прийомами психологічної регуляції своїх почуттів. Діяльність у зміцненні і тренуванні психічного стану, вироблення умінь і навиків подолання нервової перенапруги перед відповідальним виступом має надаватися виконавцям першочергового значення.

Підводячи підсумки даного теоретичного дослідження особливостей емоційного стану музиканта-виконавця, а також специфічний вид діяльності музикантів, потрібно враховувати той факт, що особистість музиканта-виконавця відрізняється від представників інших професій. Чутливість до музичного твору, тривожний стан, невпевненість у собі та своїх можливостях, рівень романтизму, властивість емоційності та вміння самокритики є тим, що допомагає музикантам-виконавцям створити та виконати твори на сцені. Тому перспективою наших подальших досліджень вбачаємо розробку тренінгової програми з метою подолання сценічного бар'єру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барчі Б.В. Психологічні аспекти становлення музиканта: аналіз стресогенних чинників / Б.В. Барчі, Г.І. Боднар // *Virtus: scientific journal. - Canada : Learning Without Borders*, 2018. - Issue 29. - С. 55-58.
2. Економова Е. К. Організація співтворчості концертмейстера і співака: навч. посіб. для студентів, викладачів музичних дисциплін / Е.К. Економова. – Одеса: ПДПУ ім. К.Д. Ушинського, 2003. – 208 с.
3. Коган Г.М. Работа пианиста / Г.М. Коган. – М.: Гос. муз. издат., 1963. – 42 с.
4. Максименко С.Д. Генезис существования личности / С.Д. Максименко. – К.: Изд-во ООО «КММ», 2006. – 240 с.
5. Станиславский К.С. Работа актера над собой. – Ч.1. Работа над собой в творческом процессе переживания. Дневник ученика / К.С. Станиславский. – М.: Искусство, 1985. – 479 с.

The article deals with theoretical approaches to understanding the concept of the emotional state of the artist-musician. The essence of stage experiences has been revealed. The approaches to overcoming the stage barrier have been analyzed.

Key words: musician, personality, anxiety, emotionality, sensuality, mental health.

УДК 811.111:316.77:791(045)

Блискун Л.
студентка 4-го курсу,
спеціальність «Філологія (англійська)»,
Мукачівський державний університет
Теличко Н.В.
доктор педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

ПОТЕНЦІАЛ ВІДЕОФОНОГРАМИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ БАЗОВИХ ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНИХ І МЕТОДИЧНИХ ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ В АНГЛІЙСЬКОМУ ДІАЛОГІЧНОМУ СПІЛКУВАННІ

У статті розглянуто вербальні та невербальні компоненти англійського діалогічного спілкування. Сконкретизано потенціал автентичного художнього фільму з точки зору реалізації загально-дидактичних та методичних вимог до формування комунікативної компетенції в англійському діалогічному спілкуванні.

Ключові слова: діалогічне спілкування, автентичний художній фільм, мовленнєво-розумова активність, вербальні невербальні засоби спілкування, відеофонограма.

В організації навчального процесу для формування іншомовної комунікативної компетенції в англійському діалогічному спілкуванні (ДС) з використанням відеофонограма (ВФГ), автентичний художній фільм (АХФ), зокрема, дає можливість ефективно реалізувати такі загальнодидактичні принципи - виховуючого навчання, активності, наочності, посильності, міцності та методичні принципи - комунікативності, поетапності.

Одним із важливих загально-дидактичних принципів навчання є принцип *виховуючого навчання* ІМ, який реалізується в такій організації навчального процесу з формування іншомовної комунікативної компетенції в англійському

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>